

SECCIÓ DE CIÈNCIES

I TECNOLOGIA,

A CÀRREC DE

SALVADOR REGUANT

1. L'IMPACTE DEL DESENVOLUPAMENT CIENTIFICOTÈCNIC EN EL NOSTRE PAÍS

Crec que val la pena fer un petit plantejament des de l'angle de la ciència i de la tècnica, per tant en aquest article tractaré sobre l'impacte del desenvolupament científicotècnic en el nostre país. Una atenció a la nostra societat amb vista a aquest segle XXI, i mirant concretament quina és la situació i la problemàtica que el creixement constant de la ciència i de la tècnica comporta per al nostre poble, explicaré un dels aspectes que m'han semblat més rellevants i interessants per ser discutits.

2. ELS FETS

290

Principalment des de l'últim terç del segle XX i en creixement continuat, les noves aportacions i perspectives derivades de la recerca en ciència i tecnologia, i sobretot de la seva aplicació a la indústria, en la repercussió en la vida quotidiana dels humans, és un fet major i nou en les societats humanes, particularment dels països desenvolupats.

D'altra banda, en aquestes societats s'han desvetllat preocupacions i pors, com a resposta a aquestes novetats, al costat de ser ben poc conscients que estan produint canvis en els costums i en els espais, com —també— en tot l'entorn que acostumem a anomenar *medi ambient*.

Finalment, l'evidència que cap acció humana no és neutra i, en particular, que la ciència i la tecnologia no només deriven de cada una de les branques del saber i les afecten sinó que hi ha d'haver una transversalitat. És una idea que va naixent i a la qual cal dedicar una atenció particular.

3. TRANSVERSALITAT

Analitzem aquesta transversalitat. Aquest és, evidentment, un tema que comença a ser tractat, però amb un excés de timidesa. Les petites —alguna vegada grans— enveges i recels són degudes a corporativismes, tal com històricament i encara avui es manifesta entre els enginyers i els llicenciats en ciències, per a posar un exemple que ha saltat al domini públic d'una manera força evident en aquests últims mesos —encara estan a l'ordre del dia, i faciliten poc la transversalitat, àdhuc en ciència.

Això, evidentment, s'agreuja per la cada vegada més necessària especialització del professional científic o tècnic que fa, com s'ha dit amb ironia, que cada vegada se sàpiga més de menys i s'arribarà a saber tot de res. Al costat d'això, per fortuna, tampoc no és possible el progrés en el coneixement de la realitat, a través de les ciències, tancant-se en la pròpia especialitat, fet que obliga a col·laboracions fructíferes.

Al marge d'aquestes consideracions encara massa de via estreta, estem abocats a plantejar-nos una transversalitat molt més completa, i de la qual ens hauríem de fer conscients i propagandistes eficaços, des de tots els angles de l'acció humana. La transversalitat ha de comprendre la ciència, la tècnica, la cultura científica dels ciutadans, les humanitats, la sociologia, el dret i les eines de govern.

L'especialització excessiva des de la ciència experimental fins a l'acció de govern, els dos extrems, passant per la psicologia i la sociologia, els poders mediàtics, per a citar els elements més notoris, fan que molt sovint moltes de les persones pertanyents a un grup o un altre dels mencionats com a exemple no sàpiguen que no saben, situació que s'ha convertit d'estúpida en perillosa en molts casos.

4. UN BREU ANECDOTARI

Segurament ara com mai es produeixen situacions particularment irracionals, sovint ben inconscients del que signifiquen en la societat, a través de conviccions molt fermes, sobre allò que és bo o és dolent per a l'individu i la societat. Segons sembla, els anglesos, per a posar l'exemple d'un país particularment desenvolupat, tenen un pànic enfront del progrés en la producció de transgènics, cosa que no sembla afectar gaire els seus cosins, els americans. Segons la informació de què dispo, França ha demostrat molt poca preocupació pel fet de tenir centrals nuclears, mentre que a casa nostra, a Alemanya i a altres llocs, s'han pres decisions de govern absolutament contràries al creixement d'aquest tipus de centrals energètiques. En un àmbit més local, les medicines alternatives són més convincents per a una part important de la població que la medicina oficial, sotmesa en molts aspectes a controls presumiblement més seriosos que la majoria d'alternatives. Moltes d'aquestes opcions deriven de propagandes massives, ben sovint en el sentit contrari al desenvolupament de la ciència i la tècnica, en una sospita profundament arrelada que desconfia precisament d'aquest desenvolupament. En aquest àmbit hi ha apòstols i escolans, els uns han reflexionat a la seva manera i han arribat a unes determinades conviccions i les exposen, els altres, que jo en dic els *escolans*, formats particularment pels que surten als mitjans de comunicació cada dia, diaris, revistes, televisió, els resulta més rendible jugar amb la sospita que amb qualsevol forma d'idees clares i demostrables. Val a dir que sovint la mentalitat superba dels tècnics, que creuen que la seva opinió és infal·lible, ha ajudat a crear aquesta situació malaltissa.

5. ESBÓS D'UNA PROPOSTA

El problema exposat, tal com el tenim ara, és molt complex, i la meua intenció fonamental en tractar-lo ha estat contribuir a una presa de consciència en el nostre país, de manera que la nostra societat pugui viure i créixer en un ambient favorable a si mateixa, i no entrebancada constantment per errors i desviacions, sovint ben perillosos, que no ajuden a preveure un segle XXI equilibrat, harmoniós i profundament humà.

Un plantejament previ i absolutament necessari és que ni la ciència, ni la tècnica, d'una banda, ni la societat ni l'estructura i la pràctica política, de l'altra, estan quietes i, així doncs, no es pot pensar en decisions i pràctiques de llarga durada. Cada dia hem de saber on és la ciència i la seva aplicació, on són les exigències i les opinions dels ciutadans, on i com ha d'actuar el Govern per a complir la seva missió primordial de governar per al poble, i amb el poble.

Hi hauria d'haver un organisme dependent del Govern, de consulta obligada, que orientés les preguntes que cal fer-se davant de qualsevol novetat de la ciència, que planteja crear o modificar aspectes, en la fabricació de materials o la construcció d'edificis, laboratoris, fàbriques, per fer-la eficaç i útil per als humans. La urgència de la creació d'aquest organisme és particularment greu, perquè ja fa una colla d'anys que estem patint opinions provinents del desenvolupament tecnocientífic en un extrem, i dels governs en l'altre, que al marge de la seva perillositat o inutilitat, no són ni rendibles econòmicament, ni serioses humanament. En concret, i en un àmbit de relació amb la meua feina, el Parlament de la Generalitat ha aprovat per unanimitat unes normes inaplicables i absurdes, encara que no es tracti de cap problema de salut pública. Potser hauria estat útil que haguessin sabut que no sabien, cosa que hauria estat senzilla si hi hagués hagut l'organisme a què faig referència. Cal

insistir que aquest organisme, format per poques persones perquè sigui eficaç, ha d'orientar les preguntes, no decidir les respostes, normalment, ja que són els experts de cada àmbit els que n'han de ser els protagonistes.

Intentem imaginar un exemple: es tracta de construir una fàbrica per produir un determinat producte nou, que ha suscitat reserves en alguns llocs, i que no se sap ben bé quines repercussions pot tenir, tant l'emplaçament i el funcionament de la fàbrica, com la presència del nou producte en qüestió; evidentment, aquí la petita comissió ha de saber orientar les preguntes que cal fer als entesos en la matèria en concret de què es tracta; també els que coneixen com s'ha de plantejar la construcció d'una fàbrica d'aquest tipus, tant des de l'angle arquitectònic, com social i ciutadà, d'una banda, com de la tècnica de construcció, de l'altra. No podem oblidar tampoc quines preguntes cal fer als juristes, perquè l'acció del Govern pugui ser eficaç i correcta en l'ordre de permisos i garanties.

Orientar les preguntes, només ho pot fer gent que tingui uns coneixements sobre els diversos àmbits en què cal fer-les. Per tant, és necessària la presència de científics i juristes experimentats, per a citar només els que es poden considerar els dos extrems, amb els experts intermedis que es creguin convenients.